

Факултет Филолошки

УНИВЕРЗИТЕТ У БЕОГРАДУ

Веће научних области друштвено-хуманистичких наука

Број захтева: .

Датум: .

ЗАХТЕВ

за давање сагласности на предлог теме докторске дисертације

Молимо да, сходно члану 46. ст.5. тач. 3. Статута Универзитета у Београду ("Гласник Универзитета", број 131/06), дате сагласност на предлог теме докторске дисертације:

Речник САНУ и његова улога у лексичкој стандардизацији српског језика (са историјског и лексографског аспекта)

(пун назив предложене теме докторске дисертације)

НАУЧНА ОБЛАСТ: .

ПОДАЦИ О КАНДИДАТУ: .

1. Име, име једног од родитеља и презиме кандидата:

Ненад (Божидар) Ивановић

2. Назив и седиште факултета на коме је стекао високо образовање: Филолошки факултет Универзитета у Београду

3. Година дипломирања: 2004

4. Назив магистарске тезе кандидата: Апстрактне именице у српском језику (творбени и семантички аспекти

5. Назив факултета на коме је магистарска теза одбрањена: Филолошки факултет Универзитета у Београду

6. Година одбране магистарске тезе: 2008

Обавештавамо Вас да је Наставно-научно веће Филолошког факултета

На седници одржаној 30. 6. 2010. размотрило предложену тему и закључило да је тема
подобна за израду докторске дисертације.

ДЕКАН ФАКУЛТЕТА

Проф. др Слободан Грубачић

Прилог: 1. Предлог теме докторске дисертације са образложењем.
2. Акт надлежног тела факултета о подобности теме за израду докторске дисертације

На основу члана 127 Статута Филолошког факултета Универзитета у Београду и члана 128 Закона о високом образовању, Наставно-научно веће на седници одржаној 30. јуна 2010. године, донело је

ОДЛУКУ

Прихвата се с позитивном оценом извештај Комисије за одобрење теме за израду докторске дисертације коју је мр Ненад Ивановић пријавио под насловом: "Речник САНУ и његова улога у лексличкој стандардизацији српског језика (са историјског и лексикографског аспекта)".

За ментора је изабран др Мирослав Николић, ред. проф.

Доставити:

- Именованом-ој,
- Ментору,
- Одсеку за опште и правне послове,
- Архиви.

ДЕКАН
ФИЛОЛОШКОГ ФАКУЛТЕТА

Проф. др Слободан Грубачић

8

УНИВЕРЗИТЕТ У БЕОГРАДУ
ФИЛОЛОШКИ ФАКУЛТЕТ

ПРИМЉЕНО: 16 JUN 2010

Орг. јед.	Број	Прилог	Вредност
	1399/6		

Наставно-научном већу Филолошког факултета у Београду

Веће Филолошког факултета одредило нас је у Комисију за одобрење теме докторске дисертације мр Ненада Ивановића, истраживача-сарадника у Институту за српски језик САНУ, коју је кандидат пријавио под насловом *Речник САНУ и његова улога у лексичкој стандардизацији српског језика (са историјског и лексикографског аспекта)*. О кандидату и предложеној теми подносимо следећи

ИЗВЕШТАЈ

1. О кандидату

Ненад Ивановић рођен је 15. 10. 1979. године у Београду, где је 1998. г. завршио Прву београдску гимназију. Дипломирао је на Филолошком факултету Универзитета у Београду (Група за српски језик и књижевност са јужнословенским језицима и књижевностима) 21. 06. 2004. г. са општим просеком оцена 9.04. У току студија учествовао је на Међународном студентском научном скупу „Српско-румунске везе и прожимања на културолошком плану“ (Темишвар 2003). Године 2002. добио је признање и стипендију Амбасаде Краљевине Норвешке у Београду, а у фебруару 2003. године и признање и стипендију Фонда Краљевског дома Карађорђевића.

Од 30. 09. 2004. г. ради у Институту за српски језик САНУ, прво као истраживач-приправник, а потом као истраживач-сарадник на пројекту *Лингвистичка истраживања савременог српског књижевног језика и израда Речника српско-хрватског књижевног и народног језика САНУ*. Године 2008. завршио је постдипломске студије на Филолошком факултету у Београду (смер Наука о језику) са просечном оценом 10. На истом факултету одбранио је 8. 05. 2008. г. магистарски рад под називом *Апстрактне именице у српском језику (творбени и семантички аспекти)* и стекао право на академски назив магистра филолошких наука.

До сада је објавио више стручних и научних чланака, а учествовао је (самостално или у коауторству) на разним научним и јавним скуповима.

2. О теми

Речник САНУ по обиму спада у велике, монументалне речнике, тзв. тезаурусе. То је описни речник, у којем се значења речи српског језика објашњавају другим речима тога истог језика. Идејни зачетник и духовни творац његов био је научник и државник Стојан Новаковић. У чувеној *Посланици Академији наука философских*, прочитаној 10. септембра 1888. г. на свечаном скупу Српске краљевске академије поводом стогодишњице рођења Вука Караџића, Новаковић је убедљиво и аргументовано образложио потребу израде једног великог речника српског језика као инструмента српске културе (у најширем значењу те речи). На „Посланицу“ (која је била претежно програмског карактера, што се види из њеног наслова — *Српска краљевска академија и неговање језика српског*), Академија није одмах реаговала, па је Новаковић пет година касније упутио конкретан *Предлог Српској краљевској академији* да се отпочне са прикупљањем грађе за велики академијски

„Српски речник“ и да се с тим задатком у Академији установи Лексикографски одсек. Од тада, дакле од 1893. г., започиње се са радом на овом монументалном пројекту — на исписивању речи и примера из књижевних и других штампаних дела, часописа и новина, на прикупљању речи из народних говора, на сређивању прикупљене грађе, разради концепције Речника и другим пословима. Тај рад прекидан је био двама балканским и двама светским ратовима и другим недаћама националним и државним. Уследиле су и нужне промене у националној и територијалној основици, а тиме и у концепцији његовој, изазване стварањем Југославије, а касније и променом њеног државног и политичког устројства. Све је то условило да се, упркос уложеном труду и великом ентузијазму, први том речника, под називом *Речник српскохрватског књижевног и народног језика*, појави тек 1959. г. (гл. уредник и писац Увода А. Белић). Убрзанијем и ефикаснијем раду на Речнику значајно је помогло оснивање (1947. г.) Института за српски језик (уместо ранијег Лексикографског одсека академије).

Речник српскохрватског књижевног и народног језика заснован је на огромној грађи (исписаној на неколико милиона листића), у чијем су стварању учествовали људи различитог профила и образовања, од сеоских учитеља и попова до најугледнијих научника и књижевника (међу којима су били, нпр., Јован Јовановић Змај, са великом збирком речи, Јаша Продановић, Милорад Митровић, Радоје Домановић, Јован Скерлић, Исидора Секулић и многи други). У њој се налази лексичко благо нашег народа (и других народа који говоре и који се служе истим језиком) у временском распону од Вука Карацића и Доситеја Обрадовића до наших дана и са широког географског простора од Неготинске до Книнске крајине (па и даље на запад) одн. од Палића до Боке которске. Из те грађе, која се иначе стално допуњава и обнавља, до сада је обрађено преко 200 000 речи, на готово 14 000 страна великог формата густо сложеног текста. Међу речима су и стручни термини (од ралице до компјутера, од воденице до ракете), имена и презимена, називи већих насеља, планина, река итд. Очигледно је да ће Речник САНУ, кад буде завршен, садржавати преко 400 000 обрађених одредница одн. лексема. Ако се има у виду да већина речи има бар два, три значења (а многе и знатно више), јасно је да се у већ до сада објављених 17 књига Речника налази неколико стотина хиљада дефиниција њихових значења (међу којима су и фигуративна), илустрованих стотинама хиљада примера из различитих временских периода и са различитих географских подручја.

Речник САНУ не пружа, међутим, само податке о значењима појединих речи, већ и о њиховом акценту, граматичкој припадности, функционалном стилу, употребној вредности, пореклу итд. Осим појединих речи, у њему су обрађене и објашњене многе народне пословице и изреке, као и уобичајени изрази или фразе, којих, нпр., само уз одредницу **нога** има преко стотину (*бацити образ под ноге*, *бити на стакленим ногама*, *бити на равной нози (с неким)*, *гори му под ногама*, *дићи на ноге* итд., итд.).

Имајући у виду све наведено, као и друге лексикографско-лексиколошке и културолошке аспекте везане за Речник САНУ, **задатак** је кандидата да: 1) представи историјат припремних радова на Речнику САНУ као континуиран и као, за нашу језичку науку, један од кључних чинилаца у процесима обликовања лексичког фонда српског језика и његовог системског истраживања; 2) да у студији текста 17 објављених томова системски (квантитавино и аналитички) истражи

примену појединих лексикографских решења у обради грађе која су у непосредној вези са одговарајућим нивоима стандардизације српског језика.

У вези са првим задатком, који се тиче историјских аспеката лексичке стандардизације српског језика у Речнику САНУ, кандидат ће обрадити: 1) припремни рад на Речнику САНУ, у који спадају сви послови од првог предлога за израду *Српског пространог речника* (из 1852) до израде треће *Огледне свеске Речника* (1953–1955) и *Упутстава за израду Речника САНУ* (1959), потом инвентар и анализа збирки народних речи у грађи за Речник САНУ, анализа књижевне лексике у грађи за Речник САНУ и општи поглед на Речник САНУ као репрезентативни корпус лексичког фонда српског језика који представља основ за његову стандардизацију.

У вези са другим задатком, који се тиче лексикографског аспекта лексичке стандардизације српског језика у Речнику САНУ, кандидат ће своје истраживање и анализу усмерити на семантичко-граматичке поступке у обради лексике у Речнику САНУ, како би се, између осталог, указало на разлику између формалне категоризације језика (какву налазимо у граматикама) и семантичке категоризације (која се на основу актуелног језичког стања изводи у Речнику). С овим у вези, биће истражене и анализиране граматичке категорије у Речнику САНУ, као и однос граматичке и семантичке сегментације језика у Речнику САНУ.

У анализи лексике у Речнику САНУ неће бити занемарен ни функционално-стилски аспект, у који спада истраживање централних и периферних категорија, употреба квалификатора у речничком тексту и подела лексичког фонда према типовима квалификоване лексике.

Речнику САНУ посвећено је више радова (од новијих помињемо оне М. Пешикана, Е. Фекетеа, И. Грицкат, Д. Г. Премк, М. Николића, М. Дешића, С. Ристић и др.), које ће кандидат консултовати при изради тезе.

С обзиром на све речено, као и на чињеницу да Речник САНУ представља највећи и најзначајнији српски пројекат из примењене лингвистике, Комисија једногласно и свесрдно предлаже Наставно-научном већу Филолошког факултета у Београду да предложеној тему *Речник САНУ и његова улога у лексичкој стандардизацији српског језика (са историјског и лексикографског аспекта)* прихвати као тему за докторску дисертацију мр Ненада Ивановића.

Кандидат је за ментора предложио проф. Мирослава Николића, с чим се и Комисија сагласила.

У Београду, 13. 06. 2010.

Комисија:

М. Николић
(др Мирослав Николић, ред. проф.)

Р. Драгићевић
(др Рајна Драгићевић, ван. проф.)

С. Ристић
(др Стана Ристић, научни саветник)